

Міністерство освіти і науки України
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)
Національна школа публічного адміністрування (Канада)
Варненський вільний університет Чорноризця Храбра (Болгарія)
Гентський університет (Бельгія)
Балтійська міжнародна академія (Латвія)
Міжнародний науково-освітній та навчальний центр (Естонія)
Покров Чехінвест s.r.o. (Чеська Республіка)
Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна)
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Україна)
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (Україна)
Київський національний університет будівництва та архітектури (Україна)
Державний торговельно-економічний Університет (Україна)
Сумський державний університет (Україна)
Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського (Україна)
Ужгородський національний університет (Україна)
Державна установа «Інститут економіки та прогнозування Національної
академії наук України» (Україна)
Державна установа «Інститут демографії та проблем якості життя
Національної академії наук України» (Україна)
Українська асоціація з розвитку менеджменту та бізнес-освіти (Україна)
Полтавське територіальне відділення Всеукраїнської професійної громадської
організації «Співка аудиторів України» (Україна)
Торгово-промислова палата України (Україна)

ЗБІРНИК

III Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «СТАЛИЙ РОЗВИТОК: ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ»

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

05 червня 2025 року

ПОЛТАВА

**Ministry of Education and Science of Ukraine
National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»
Educational and Research Institute of Finance, Economy, Management and Law
(Ukraine)
National School of Public Administration (Canada)
Varna Free University «Chernorizets Hrabar» (Bulgaria)
Ghent University (Belgium)
Baltic International Academy (Latvia)
The International Research Education & Training Center (Estonia)
Pokrov Czechinvest s.r.o. (Czech Republic)
Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine)
National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»
(Ukraine)
V. N. Karazin Kharkiv National University (Ukraine)
Kyiv National University of Construction and Architecture (Ukraine)
State University Of Trade And Economics
Sumy State University (Ukraine)
Lviv State University of Physical Culture named after Ivan Bobersky (Ukraine)
Uzhhorod National University (Ukraine)
Public Institution «Institute for Economics and Forecasting of the National Academy
of Sciences of Ukraine» (Ukraine)
Public Institution «Institute for Demography and Quality of Life of the National
Academy of Sciences of Ukraine» (Ukraine)
Ukrainian Association for Management Development and Business Education
(Ukraine)
Poltava Territorial Branch of the All-Ukrainian Professional NGO «Union of Auditors
of Ukraine» (Ukraine)
Ukrainian Chamber of Commerce and Industry (Ukraine)**

COLLECTION

III International Scientific and Practical Internet Conference

«SUSTAINABLE DEVELOPMENT: CHALLENGES AND THREATS IN CONDITIONS OF MODERN REALITIES»

June 05, 2025

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Poltava

УДК 330.34-021.87”363”:342.77
С 76

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу
Національного університету імені Юрія Кондратюка заборонено

Редакційна колегія:

Онищенко С.В., д.е.н., професор;
Крекотень І.М., к.е.н., доцент;
Глебова А.О., к.е.н., доцент;
Глушко А.Д., к.е.н., доцент;
Гришко В.В., д.е.н., професор;
Карпенко Є.А., к.е.н., доцент;
Кульчій І.О., канд. держ. упр, доцент;
Птащенко Л.О., д.е.н., професор;
Свистун Л.А., к.е.н., доцент;
Чижевська М.Б., к.е.н., доцент;
Чичкало-Кондрацька І.Б., д.е.н., професор.

Сталий розвиток: виклики та загрози в умовах сучасних реалій : матеріали
С 76 III Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, 05 червня 2025 р. – Полтава :
Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2025. – 387 с.

У збірнику матеріалів Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції розглянуто теоретичні, методологічні й практичні аспекти, виклики та загрози розвитку суб’єктів господарювання та держави в умовах сучасних реалій.

Досліджено теоретичні та практичні аспекти співпраці влади, менеджменту підприємства та громадських інституцій у контексті цілей сталого розвитку. Визначено проблеми та перспективи стабілізації фінансової системи як умова євроінтеграції України. Висвітлено сучасний стан та перспективи розвитку міжнародної економічної діяльності України. Досліджено особливості бухгалтерського обліку, аудиту, контролю й оподаткування суб’єктів господарювання в умовах сучасних реалій, а також окреслено перспективи соціально-економічного розвитку країни в контексті євроінтеграції.

Збірник розраховано на фахівців із фінансів, економіки та менеджменту, працівників органів державної влади й місцевого самоврядування, науковців, викладачів, аспірантів і студентів.

УДК 330.34-021.87”363”:342.77
С 76

*Матеріали друкуються мовою оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори*

ISBN 978-966-616-186-7

© Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

страхування сільськогосподарської продукції підприємство визнає зобов'язання щодо здійснення страхового платежу, який відображається як витрати майбутніх періодів до моменту настання відповідного страхового випадку або завершення строку дії договору.

Типовою є кореспонденція рахунків, яка передбачає нарахування суми страхового внеску за дебетом рахунка 39 «Витрати майбутніх періодів» і кредитом рахунка 31 «Рахунки в банках» у момент сплати. По мірі визнання витрат страхування у складі собівартості продукції здійснюється перенесення суми з рахунка 39 на відповідний рахунок класу 9, наприклад 91 «Загальновиробничі витрати» чи 23 «Виробництво» — залежно від характеру застрахованого об'єкта. У разі настання страхового випадку та отримання страхового відшкодування підприємство визнає дохід, який обліковується за дебетом рахунка 31 або 37 (якщо кошти ще не надійшли) і кредитом рахунка 71 «Інший операційний дохід». Такий підхід дозволяє не лише забезпечити об'єктивне відображення фінансових результатів, але й формує інформаційну базу для управлінського аналізу ефективності використання страхових інструментів.

Список використаних джерел

1. Чайкіна А. Особливості інтеграції ризик-менеджменту в систему управління підприємством. *Економіка та суспільство*, 2022. № 39. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-1>
2. Горго І.О. Ризики як ключовий об'єкт управлінської діяльності аграрних підприємств. *Науковий вісник НУБіП України*. 2018 р. № 284. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-5>
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи»: Наказ Міністерства фінансів України № 790 від 18.07. 2005 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text> (дата звернення: 15.05.2025).
4. Балдинюк В. Управління ризиками господарської діяльності підприємства та шляхи їх зниження. *Економіка та суспільство*, 2023. № 57. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-1>
5. Kulyk, V., & Karpenko, Y. Process-Oriented Management of Production Inventories: Accounting and Analytical Aspects. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2023. №9. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-09-01>
6. Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою: Закон України № 4391-VI від 09.07. 2012 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4391-17#Text> (дата звернення: 15.05.2025).

УДК 338.45:622.323(477)

Вітрик І.В., аспірант

*Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(м. Полтава, Україна)*

ІНСТИТУЦІЙНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ НАФТОГАЗОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Нафтогазовий комплекс України відіграє стратегічну роль у забезпеченні енергетичної безпеки держави, підтриманні функціонування національної економіки та формуванні зовнішньополітичних векторів. Його значення зростає в умовах сучасних геополітичних трансформацій, повномасштабної збройної агресії проти України, глобального енергетичного переходу та загострення викликів у сфері сталого розвитку [1]. Саме тому питання інституційної перебудови даного сектору набуває першочергового значення для зміцнення суверенітету, підвищення економічної стійкості та поглиблення інтеграції в європейський енергетичний простір.

Після здобуття незалежності інституційна архітектура нафтогазового комплексу України формувалася на засадах жорстко централізованої моделі з домінуванням державного капіталу, що зумовило обмеженість трансформаційних процесів у межах усталених

інфраструктурних і управлінських парадигм. Висока капіталомісткість галузі та її стратегічна значущість об'єктивно ускладнювали оперативне залучення приватних інвестицій, водночас створюючи значні бар'єри для лібералізації ринку. Структурні перетворення вимагали подолання інерційності традиційних інституційних моделей, що історично відтворювали адміністративно-командний стиль управління та непрозорі механізми фінансування.

До створення Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України» у 1998 році інституційний ландшафт нафтогазового сектору був фрагментований між різними державними органами, такими як Міністерство енергетики, Міністерство економіки та профільними комітетами Верховної Ради України. Це призводило до дублювання функцій, неузгодженості політик та слабкої координації в управлінні галуззю. Створення НАК «Нафтогаз України» як вертикально інтегрованої структури, що повністю перебуває у державній власності, позиціонувалося ключовим інструментом державної політики в енергетичній сфері, покликаним забезпечити ефективне функціонування галузі та сприяти довгостроковій стійкості енергетичної системи країни, водночас посилюючи транзитну роль України в європейській енергетичній архітектурі. Проте інституційна архітектура НАК «Нафтогаз України», яка передбачала повну державну монополізацію ключових функцій – від видобутку та транспортування до постачання енергоресурсів – фактично продовжувала існуючу централізовану модель управління. Замість лібералізації та сприяння конкуренції через децентралізацію, було здійснено концентрацію контролю в межах однієї національної компанії. Цей підхід, хоча й забезпечив короткострокову стабільність та контроль, заклав підґрунтя для майбутніх конфліктів із ринковими принципами Європейського Союзу, зокрема щодо демонополізації, прозорості та розмежування функцій у енергетичному секторі. Відтак модель функціонування НАК «Нафтогаз України» у довгостроковій перспективі виявилася несумісною з вимогами євроінтеграційного курсу України, що зумовило необхідність подальших системних трансформацій у напрямі лібералізації, дерегуляції та інституційної модернізації.

Одним із ключових напрямів подальшої трансформації стало реформування корпоративного управління державних енергетичних підприємств в рамках виконання вимог Третього енергетичного пакету ЄС, який набув чинності у вересні 2009 року. Головною ціллю реалізації пакету було створення єдиного, конкурентного ринку газу та електроенергії в ЄС, забезпечуючи відкритий та недискримінаційний доступ до енергетичних мереж та надаючи споживачам ширший вибір постачальників [2, 3]. З метою досягнення повної відповідності європейським законодавчим вимогам в Україні був розпочатий процес анбандлінгу, що вимагав складної інституційної реструктуризації із створенням нових юридичних осіб та руйнуванням традиційної вертикально інтегрованої монопольної структури. Це узгодження з нормами регулювання ЄС стало критичним кроком у трансформації енергетичного ландшафту України та її міжнародного становища.

У вересні 2019 року Кабінет Міністрів України затвердив нову модель анбандлінгу, що заклала основу для створення незалежного оператора газотранспортної системи (ГТС) до січня 2020 року. Як підготовчий крок, АТ «Укртрансгаз» створило ТОВ «Оператор газотранспортної системи України» (ОГТСУ), передавши близько 10 000 працівників та налагодивши необхідні бізнес-процеси, ІТ-системи для формування основи незалежного оператора. Нова модель передбачала продаж ОГТСУ «Укртрансгазом» державній структурі, незалежній від групи «Нафтогаз», – ПАТ «Магістральні газопроводи України» (МГУ). Одночасно з переходом ОГТСУ у власність МГУ держава мала передати газотранспортну систему в управління нового оператора. МГУ було передано в управління Міністерства фінансів для забезпечення його незалежності. Кульмінація цього процесу відбулася 1 січня 2020 року, коли ОГТСУ офіційно прийняло активи української ГТС на свій баланс. Цей заключний крок включав передачу понад 47 000 інвентарних одиниць балансовою вартістю понад 32 мільярди гривень [4]. Успішне та своєчасне завершення анбандлінгу дозволило

ОГТСУ розпочати незалежну діяльність, забезпечуючи безперебійне функціонування ГТС та транспортування газу споживачам в Україні та ЄС.

Ретельно структурований та багатоетапний процес анбандлінгу, що охоплював передачу персоналу, інформаційних систем, матеріально-технічних ресурсів та ключових активів, завершився початком повноцінного функціонування ТОВ «Оператор газотранспортної системи України» (ОГТСУ) з 1 січня 2020 року. Цей процес наочно ілюструє значну логістичну, правову та інституційну складність реформи. Інституційна трансформація, здійснена в межах анбандлінгу, становила стратегічний імператив, спрямований на посилення енергетичної незалежності України, зменшення багаторічного впливу рф на критичну інфраструктуру, а також на утвердження України як надійного та передбачуваного партнера в європейській енергетичній системі [5]. Особливістю реалізації цього процесу стала високий рівень міжвідомчої координації, що вимагав активного залучення цілого ряду ключових інституцій – зокрема, Міністерства фінансів, Фонду державного майна, Міністерства економіки, Міністерства енергетики, НАК «Нафтогаз України» та АТ «Укртрансгаз». Така масштабна взаємодія демонструє високий рівень внутрішньої консолідації, необхідної для узгодженого впровадження реформ відповідно до зобов'язань України перед міжнародними партнерами, включно з Європейським Союзом та Енергетичним Співтовариством.

Разом з тим, ефективність проведених інституційних трансформацій обмежується низкою чинників: нестабільністю нормативно-правового середовища, фрагментарністю реформ, політичним впливом на регуляторні інституції та низьким рівнем корпоративної відповідальності. Недостатня інституційна незалежність Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг та обмеженість її інструментарію в контролі за ціноутворенням і тарифною політикою знижують рівень довіри з боку учасників ринку та зовнішніх партнерів.

У контексті євроінтеграції одним з пріоритетів є створення повноцінного біржового ринку природного газу. Запровадження добового балансування, лібералізація ціноутворення та запуск газових хабів мають на меті формування прозорого механізму купівлі-продажу енергоносіїв за ринковими цінами. Проте через війну, коливання попиту, інфраструктурні руйнування та ризики дефіциту обсягів споживання національний газовий ринок досі перебуває на етапі формування. Окрему увагу слід приділити питанню енергетичної безпеки. Інституційна незавершеність та обмеженість стратегічного резервування природного газу, а також залежність від імпорту (зокрема в опалювальний період) зумовлюють потребу в оптимізації інституційної моделі управління запасами та модернізації підземних сховищ газу.

Таким чином, трансформація інституційного ландшафту нафтогазового сектору повинна поєднувати як впровадження європейських норм, так і зміцнення внутрішньої енергетичної архітектури. Ключовими передумовами успіху є стабільність регуляторної бази, зміцнення ролі незалежних органів нагляду, прозорість корпоративного управління та інтеграція з європейським енергетичним ринком.

Список використаних джерел

1. Hlushko A. Strengthening energy security of Ukraine. *Economics and region*. 2024. No. 3(94). P. 157–163. DOI: [https://doi.org/10.26906/eir.2024.3\(94\).3494](https://doi.org/10.26906/eir.2024.3(94).3494)
2. Директива 2009/72/ЄС про загальні правила внутрішнього ринку електроенергії. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32009L0072>
3. Директива 2009/73/ЄС про загальні правила внутрішнього ринку природного газу. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32009L0073>
4. Анбандлінг завершено: незалежний Оператор ГТС розпочав роботу. URL: <https://tsoua.com/news/anbandling-zaversheno-nezalezhnyj-operator-gts-rozpochav-robotu/>
5. Onyshchenko V., Sivitska S., Cherviak A., Datsenko V. (2022). Alternative energy construction in Ukraine: analysis and economic feasibility. *International Conference BUILDING INNOVATIONS*. P. 761-768 https://doi.org/10.1007/978-3-030-85043-2_70